

“Sempre m’he considerat catalana”

El passat 15 de gener ens vam despertar amb la trista notícia del trapàs de la cantant Victòria dels Àngels. Amb la seva mort, la lírica catalana, i la mundial, perd una de les seues màximes figures. L’entrevista que reproduïm va eixir publicada a EL TEMPS, el 9 de maig de 1988 després de rebre el doctorat ‘honoris causa’ per la Universitat de Barcelona.

Victòria dels Àngels no té res de la imatge que un es fa d’una diva. Dotada d’una energia extraordinària, la seua imatge, però, estaria entre allò que en diem una dona de sa casa i l’esperit místic. Una mirada de resignació –acceptació, en diu ella– que no amaga vicissituds, acompanyada d’un somriure esbossat conformen el marc perfecte per recrear la mística pietat de l’Elisabeth de Wagner o la quotidianitat tocada de *morbidezza* de la Mimí pucciniana. El passat 23 de desembre [de 1987] va fer la seua lliçó magistral al paranimf de la Universitat de Barcelona. El motiu, el nomenament com a doctora *honoris causa*.

—Què ha significat per a vostè el nomenament com a doctora *honoris causa* de la Universitat de Barcelona, la seua casa durant tant de temps?

—Doncs ja no sé què dir d’això. Ho he dit ja tot. Que és una de les coses que més m’han emocionat en la meua vida. És molt important. Un *honoris causa* sempre és una cosa important, sobretot si la gent sap què és. Hi ha gent que no. Per a mi, més que important ha estat una cosa sentimental. Molt emocionant. Perquè jo vaig viure vint-i-cinc anys en aquella universitat, vaig néixer allà i llavors la universitat per a mi és la meua casa. Jo vaig viure la universitat amb un gran afecte i llavors ha estat una cosa molt emocionant.

—Al setembre que ve vostè canta en els actes organitzats per La Crida a Estrasburg...

—...Bé, ells me’n van parlar, però no he quedat encara en res definitiu. Em van demanar si jo hi estaria

disposada. I vaig dir que amb molt de gust, però res més. En principi hi estic disposada.

—El fet de cantar per a un acte de La Crida vol dir que d’alguna manera vol deixar clara d’una vegada la seua catalanitat, vol rescabalar-se pel fet d’haver patit una certa discriminació a causa dels seus cognoms López García?

—Sí, jo estic una mica cansada. Jo sóc un dels altres catalans, jo vaig néixer aquí, filla d’una mare castellana i un pare andalús, i sempre m’he considerat catalana cent per cent.

I en un moment en què estàs insistint molt, sóc catalana, jo sóc catalana... m’he trobat amb gent que no ho veia així. És terrible, i hauria de ser una cosa molt senzilla. No sé, no sé si és per ratificar la meua catalanitat. Amb el López García és impossible fer-ho.

La Crida és entrar en una via política, jo no sóc apolítica –no hi ha ningú que ho sigui–, però no m’agrada ficar-m’hi, perquè quan estàs en una via política no pots dir a aquells que dirigeixen “això no m’agrada”. No m’agraden les coses que fan diferències i La Crida també fa diferències. Dins La Crida n’hi ha que pensen que hi ha *altres catalans*. Si els de La Crida m’accepten és imponent, però és una llàstima que a Catalunya els altres catalans ens hàgim de ratificar. Nosaltres no tenim la culpa de tot el que ha passat, nosaltres, els pobres fills de castellans que estan aquí treballant, no som els que van entrar a conquerir. No en tenim la culpa i estem pagant el pecat original. Als que veritablement estimem Catalunya i la sentim nostra ens fa molt de mal el cor. És cert que n’hi ha que no, que ni

tan sols els agrada parlar català.

Aquests, potser s'ho mereixen, que no els estimin. Malament quan algú ha de ratificar-se. Però jo no he tingut mai aquesta preocupació.

—I, a la inversa, s'ha sentit manipular alguna vegada políticament?

—No.

—Si no m'enganyo, són quaranta-quatre anys de carrera. Fent-se un balanç, quins serien els moments més importants?

—Tot és important. Som com esglavons. Mai no pots dir "aquest és important i aquest ho és més". Jo ho considero, tot, important. Tot allò que es fa a la vida és important. Inclús als teatres més insignificants ho fas amb un desig que sigui tan ben fet com al gran teatre.

—Als cinquanta és quan vostè comença a triomfar als grans teatres d'òpera d'arreu del món. És una època molt mitificada, sobretot pel que a la gran abundor de veus excel·lents. Era aleshores el món de l'òpera molt diferent al d'avui dia?

—Molt diferent. Les possibilitats a Europa eren menors, a causa de la passada guerra i tots els cantants, tots els grans, se'n van anar al Metropolitan de Nova York. Hi estàvem tots ficats: Björling, Del Monaco, Nilsson, Renata Tebaldi... Teníem una manera de treballar molt diferent a la d'avui dia, ara hi ha la televisió, la publicitat, les multinacionals... Nosaltres treballàvem amb l'entusiasme d'aconseguir un èxit pel nostre treball. Aleshores hi havia ja la claca, cosa que era molt criticada per nosaltres mateixos, era una cosa que estava més enllà del fet artístic. Avui dia, els pocs que quedem d'aquella època no ens trobem bé amb aquest comportament.

—Pensa que avui dia la suposada grandesa d'alguns catalans no és més que un fenomen publicitari?

—Avui, dia, els premis cal donar-los a la publicitat que hi ha tan ben feta. D'una cosa petita es fa una cosa gran i la gent s'ho creu. No sols els detergents, també passa amb l'art. Hi ha molta manipulació per fer d'un no-res un èxit. Tot això queda fora del que jo vaig aprendre, per a mi és un món a

Amb la mort de Victòria dels Àngels, perdem una de les veus més reconegudes.

part. No perquè el passat sigui millor, però aleshores hi havia un respecte per l'art i una dedicació que no buscava coses enganyoses.

—No fa massa temps vostè va declarar que s'alegrava d'abandonar aquest món...

—No és que m'alegrés. És que no el trobo a faltar. Sovint es pensa en el moment que no tindrem una cosa, i ens fa por. I no és així. Progressivament les coses t'arriben d'una manera que no trobes a faltar res. Inclús la mort, l'acceptes perquè és una progressió. Llavors, jo vaig deixar l'òpera i no la trobo a faltar. Ara no m'hi trobaria, perquè es treballa d'una altra manera. Ara, sense una multinacional, pel teu propi treball tu no ets res. Quan et trobes amb aquests problemes d'honestedat, t'estimes més estar-ne fora. Jo la vaiga deixar progressivament, a partir que vaig tenir el primer fill. Jo feia òpera i *lied*, que em resultava més flexible per compaginar la vida artística amb la familiar. Tots els col·legues desapareixien, i això marca un altre ritme. Hauria trobat més a faltar la música de cambra.

—L'òpera comparada amb el *lied* pecaria de superficial?

—Moltes vegades es fa superficial. L'òpera és una pinzellada més grossa, en tot. Has de crear un personatge i tens uns elements que t'ajuden a fer un èxit. Cantar un *lied* és molt diferent, perquè és una poesia a través de la teva ànima, ets solament tu, Victòria. És una cosa molt més elevada, has de tenir una preparació més gran, és un cara a cara amb el públic, sense la parafernàlia d'elements extramusicals, elements que distreuen. El públic del *lied* és més minoritari. No és el típic públic a la italiana. El meu públic sempre ha estat minoritari.

—Una de les característiques negatives d'avui seria la massificació?

—Amb la televisió un cantant és famós d'avui a demà. Llavors entra en joc la mandra, el cantant ja no ha de treballar tant per ser reconegut.

—És aquesta una de les causes que ja no hi haja els grans cantants d'abans? Per què no se'n donen més?

—Els grans cantants ja són gent gran. No tenim cantants de 25 anys. S'ha socialitzat. Hi ha un bon nivell, però no hi ha *stars* espectaculars que hagin sortit ara i tinguin 25 anys. I no sé a què és degut, és una pregunta que la fan a tothom i que jo no sé contestar. Passa en tots els àmbits de l'art. Hi ha baixades i pujades. Potser de sobte començarà a aparèixer gent especial.

—Pel que deia referent a l'enganyós fenomen de la publicitat tan rellevant ara, un personatge com Elsa Maxwell, que des de les seues columnes tant va esbombar els afers de la Callas, no seria una mena d'equivalent?

—Elsa Maxwell era un fantotxe, estava molt per la cosa social, però no era exactament publicitat. Ella no tenia res a veure amb el món de la música. Era una època en què els periòdics no tenien altra cosa a fer que traure la senyora Callas amb coses que no eren. Exageraven, la deformaven, van abusar molt del seu caràcter. I la senyora Maxwell el que feia era anar al darrere dels famosos per fer-se publicitat ella mateixa. Era un fantotxe de l'alta societat.

Francesc Sellés